

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ

ULUSLARARASI BAKALORYA PROGRAMI

TÜRKÇE A1 DERSİ

UZUN TEZ ÖDEVİ

“GEÇMİŞİN KALINTILARI”

Danışman Öğretmenin Adı Soyadı : Sedef TÖRE

Öğrencinin Adı: Ecem Başak

Öğrencinin Soyadı : ALBAYRAK

Diploma Numarası: D1129-0070

Sözcük Sayısı : 3553

Araştırma Sorusu : Zülfü Livaneli'nin “Kardeşimin Hikayesi” adlı yapıtında yabancılik ve yabancılaşma olgusu odak figür üzerinden nasıl yansıtılmıştır?

ÖZ

Uluslararası Bakalorya Programı, Uzun Tez Ödevim için Zülfü Livaneli'nin "Kardeşimin Hikayesi" adlı yapıtını seçtim. Yapıt, geçmişinde yaşadığı derin acıların yaralarını kişilik bölünmesiyle sarmaya çalışan Ahmet'in yaşadığı olaylar dizisiyle beraber duygusal ve iç-dış gerçeklik çözümlemesinden bahsetmektedir. Yapıtta aşk, yabancılık, iletişim, ölüm izlekleri vurgulanmaktadır. İzlekler monolog, geriye dönüş ve diyalog anlatım teknikleriyle geliştirilmiştir. Bu yapıtı seçmemdeki temel nedenlerden birisi, yapıttaki izleklerin zengin olmasıdır. Okuyucuyu ağır imgelerle yormaması ve sanatlı dilini de koruması bu yapıtı seçmemde önemli bir unsur olmuştur. Yapıtta simgeler ve imgeler birbirleriyle paralellik gösterecek şekilde işlenmiştir. Kurgunun estetikliğinin birinci tekil kişi üzerinden verilmesi beni daha etkili şekilde okumaya yöneltmiştir. Odak figürün yaşadığı olaylar okuyucuyu da etkilemektedir. Ayrıca odak figürün kişiliği ve hayat bakış açısının farklı olması ve zamanla evrimi izleklerle vurgulayıcı bir şekilde desteklenmiştir. Sonuç olarak, bu yapıtı seçmemin nedeni yapıtın akıcılığı, çarpıcılığı ve zenginliğidir.

Sözcük Sayısı: 135

İÇİNDEKİLER

I. GİRİŞ	4
II.İLETİŞİM VE İLETİŐİMSİZLİK	5
II.I.Dış Gerçeklik ve Odak Figür	5
II.II.Gazeteci ve Ahmet	7
II.III.Mehmet'in İletişim Sırasmda Yaşadığı Dil Sorunu	10
III.YABANCILAŞMA	11
III.I.Geçmiş Olgusunun Odak Figür Üstündeki Etkisi	11
III.II.Yabancılığın İçinde Tanıklık Olgusu	12
III.III.Odak Figürün İç Dünyasında Yaşadığı Tezatlık	13
III.IV..Ahmet'in Yaptığı Kucaklama Makinesi ve İşlevi	14
IV. SONUÇ	15

I. GİRİŞ

İnsanın doğasında olan duygular, bireyler tarafından bastırılmaya çalışılsa bile hayatın getirdikleri o duyguların yeniden ortaya çıkmasına neden olur; çünkü birey bazen içinde bulunduğu uzamın kendi üzerindeki etkilerinin farkına varamaz. Zülfü Livaneli'nin "Kardeşimin Hikâyesi" adlı yapıtında, odak figür olan Ahmet'in – diğer adıyla Mehmet – başından geçen birtakım olaylar sonucunda yaşadığı kişilik bölünmesi; bu psikolojik olayın ardından yaşamakta olduğu şehir olan İstanbul'un gürültüsü, kalabalığı ve karmaşasından kendisini ayırıştırması ve yeni taşındığı kasabada yakın çevresinde işlenen bir cinayet sonucu yapılan soruşturmalarda kendisi ile yüzleşmesi ele alınmaktadır. Hem aşk hem de iletişim yapıtta etkili olan temel izlekler olarak görülmektedir, çünkü odak figürün psikolojik rahatsızlığından önce yaşadığı olaylar zinciri aşka dayalıdır ve aşkla birlikte iletişim kuramama sorunu da onun rahatsızlanmasında etkilidir. Odak figürün yaşadığı yabancılaşma da bu temel izlekler üzerine kurulmuştur. Ahmet Bey'in geçmişinde yaşadığı olaylar sonrasında kendini fiziksel, duygusal ve düşünsel anlamda soyutlaması ile birlikte odak figürün kendini ayrı bir birey olarak tutma arzusunun ne kadar güçlü olduğu ve bu arzusunun onun hem iç hem de dış dünyasında belli bir yere sahip olduğu gösterilmektedir.

II. İLETİŞİM VE İLETİŐİMSİZLİK

İletişim, bireyin hem kendi ile hem de dış çevre ile yaptığı düşünce alışverişidir. Bu süreçte insanın algısını genişletebilmekten kendiyile yüzleşmesine kadar birçok görevi yerine getiren iletişim kavramı, bireyin var olma simgelerinden biridir. İnsanın düşünen bir varlık olduğu kabul edildiğinde, bu düşünme sürecinde hem dış çevre ile hem de iç gerçekliğinde gerçekleştirdiği iletişim onun birincil kaynaklarından biri olmak zorundadır. Bu yapıtta ise odak figürün özellikle kendini var etme amacı gütmemesi etrafındakilerle yaşadığı iletişimsizlikten kaynaklanmaktadır. Bu nedenle kendi iç gerçekliğiyle yaşadığı kavga onu dış dünyadan uzaklaştırmak için yeterli bir gerekçedir.

II.I. Dış Gerçeklik ve Odak Figür

Dış gerçeklik ne kadar Ahmet'i içine çekmek için onu belli başlı maceralara sürüklemeye çalışsa da odak figür, bunun gerçekleşmemesi için elinden geleni yapmaktadır. Yapıtın ilk sayfalarında toplumdan soyutlanmış tavrını sergileyen Ahmet, bunu dış çevre ile iletişimi sırasında sıklıkla açığa vurmaktadır. Ahmet'in bu yönünün çözümlenebilmesi için hem yabancılığını destekleyici hem de içindeki tezatlığı gösterecek öğelere yer verilmiştir. Gazeteci dışında Ahmet'in çevre ile etkileşimi iki figür üzerine kurulmuştur: Arzu ve Ali. Arzu ve Ali'nin sıcak tavırları nedeniyle Ahmet'in onlar arasında kabul görmesi onu pek fazla etkilememiştir, çünkü ilişkilerinde kendisi ile karşısındakini birbirinden ayıran kalın ve sıkı bir duvar örmüştür. Bu duvar, dış gerçeklik içerisinde bulunan her insan için geçerli olmuştur. Arzu ve Ali'nin yapıtın başında yer alan cinayete ilişkili olmaları, odak figürün de yaşayacağı maceraların başlamasına neden olmaktadır. Yapıtta bir cinayete giriş yapılması, odak figürün monologları ile destekliğinde onun kişiliğini çözümlmek için bir fırsat niteliğindedir. Cinayet gerçekleştikten sonra Ali'nin acısına ve çaresizliğine ortak olmak Ahmet'in içinden gelmemiştir çünkü bu durum onun psikolojisini derinden etkileyecek bir

durumdur. Bu yüzden kendi savunma mekanizması onun bu durumdan etkilenmesini önlemek amacıyla onu durumun dışında tutmuştur. Onun bu tavrı toplum adetlerine olan yabancılığını da gözler önüne sermektedir. Çevresindekilerin örf ve adetleri yerine, kendi normları üzerinden hareket eden bir figür olarak gösterilmiştir. Bunun başlıca örneği ise, Ahmet'in başsağlığı dilememesidir. Topluluk içindeki davranışları incelendiğinde Ahmet, kendi soyutluğunu her ortamda yaşamayı benimsemiş bir birey olarak sunulmaktadır ve o, bu soyutlanmayı bozmak istemediği için insanlarla kurduğu iletişimlerde kendisine aracılık edecek bireyler kullanmaktadır. Ayrıca fırsatını bulduğunda herhangi bir söz söylemeden mekânı terk etme özgürlüğünü özümsemiştir. Mekânı terk ettiği anda da kendi iç gerçekliğiyle beraber huzura ulaştığı tek yerin İstanbul'un il sınırlarının bile neredeyse dışarısında olan soyutlanmış evi olduğu açıkça belirtilmektedir.

Yapıtın günümüze ait olan kısmında Ahmet'in kırılma anları okuyucunun gözüne çarpsa da hala onun soyutlanmış halini gözler önüne seren bazı gerçekler bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi içinde bulunduğu uzamdır. İstanbul'un dışında denilebilecek kadar uzakta, çok az insanın varlığından haberdar olduğu bir uzam, bu olaylar sonrasında da hala Ahmet'in evinin olduğu yerdir. *“Uzun zaman önce, her şeyi geride bırakıp Karadeniz kıyısındaki bu sahil köyüne yerleştim. İstanbulluların çoğunun adını bile duymamış olduğu bu köyde hayat kolaydır.”* (Livaneli, 32) Bunca olaydan sonra kendini insanlara yeniden açmak gibi bir çabası da olmamıştır çünkü bu çabasının olumlu sonuçlanacağına dair bir umudu bulunmamaktadır. Öyle ki, yaşadığı duygusal sarsıntı, geçmişte yaşadığından daha da ağır gelmiş ve onu ölüme sürüklemiştir.

Cinayet kurbanı Arzu ve eşi Ali ile olan ilişkisi de bir yabancılık örneği olarak gösterilebilir. Geçmişinde yaşadığı yıpratıcı olaylardan sonra kendini öznel duygulara kapatan Ahmet yeni yaşantısında evinin birçok odasına bu öznel duyguların ismini vermiş ve tek arkadaşı olarak gördüğu kitapları bu öznel duygulara göre gruplandırmıştır. *“İntikam Odası,*

Kıskançlık Odası, AŞk Odası, Cinsellik Odası” (Livaneli, 19). Bu duyguların buluştuğu ortak nokta ise birbirlerini beslemeleri ve insanın en derin arzularını gün yüzüne çıkaran duygular olmalarıdır. Kitaplarını bu duygulara göre gruplaması Ahmet’in “duyguları öğrenme” yöntemini karşılar niteliktedir; çünkü her ne kadar geçmiŐi onu ürkütse de bu duyguları yeniden kendi yöntemiyle öğrenmeden insanları anlamanın pek de mümkün olmadığını ileri sürmektedir. Hep insanları gözlediğinden bahseden Ahmet, her sorgulamasında da insanların belli başlı olaylara verdiği tepkilere “Neden?” sorusunu sormaktadır. Bu odalar dış gerçekliğinde, onunla diğer insanlar arasındaki ilişkilerine bir köprü kurmaktadır ancak bu duyguların yanı sıra üç odaya verilen isim Ahmet’in geçmiŐini ve Őimdiki zamanını özetlemektedir ki bu da onun aslında çevresinde yaşanan duyguların nasıl sonuç vereceğini çoktan özümsemiŐ bir kimliği olduğunu göstermektedir. *“Savaş Odası, İntihar Odası, Cinayet Odası” (Livaneli, 19).* Bu üç oda, Ahmet’in görüşüne göre insanların yaşadığı öznel duyguların köleleri oldukları an olabilecek temel üç olaydır. Kendisi de aynı şekilde bu üç olayın da birebir içinde olmuştur. Savaş, yapıtta üç anı içermektedir. İlk olarak, odak figürün iç gerçekliğiyle verdiği savaŐı gösterir. İkinci olarak ise, tek aşkı olan Olga için Ludmilla ile olan savaŐını temsil etmektedir. Son olarak, Mehmet’in kölesi olduğu aşk duygusuna güvenerek, neredeyse aynı denebilecek kadar benzer duyguyu yaşayan Ludmilla ile Olga için savaş verdiği zaman, kendi yaşadıklarının karşısındaki sevdiği için yeterli olmadığını düşündüğu bir an, bu olgunun bir kanıtı niteliğindedir. Cinayet olgusu, bir aşk cinayeti olduğu düşünölen Arzu’nun ölümünü simgelemektedir. İntihar olgusu ise Ahmet Bey’in geçmişinde intihar etmeye çok yaklaŐtığını, ancak bunu Őimdiki zaman diliminde gerçekleŐtireceğine dair ipucu niteliğindedir. Sevmekten bu kadar korkan Ahmet, dış gerçekliğin sürüklediği maceralar dizisine takıldığı andan itibaren bir gazeteciyle tanışmakta ve yapıt süresince yaşayacağı maceraların çoğu doruk noktasını onunla beraber yaşamaya başlamaktadır.

I.II. Gazeteci ve Ahmet

Ahmet'in insanlarla olan iletişiminin en belirgin örnekleri yeni tanıştığı gazeteci kız üzerinden verilmektedir. Ahmet'in yapıtın başından sonuna kadar iletişim içinde olduğu gazeteci kızın mesleğinin gazeteci olarak sečilmesi tesadüfi değildir. Gazetecilik mesleği, toplum ile iletişim ister ve düzgün bir iletişimin sağlanabilmesi için de toplumun yargılarının özümsemesi gerekir. Bununla birlikte gazetecilik doğru haber yapılabilmesi adına bireylerin de sorgulanabildiği mesleklerden birisidir. Gazeteci kızın yapıtın devamında Ahmet'in yabancılık çekmesinin nedenlerini anlaması aslında toplumdaki değer yargılarının sorgulanmaya açık olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Cinayet araştırmasıyla ilgilenen gazeteci kız, Ahmet'in kapısını çalıp onunla ilk tanıştığı an elini uzattığı halde Ahmet'in elini uzatmayışı yabancı insanlara yaklaşma şeklinin ne kadar sınırlı olduğunu göstermektedir. Bir başka deyişle; kendi ile sosyalleşme arasına sıkı bir duvar örmüştür. *“Sıkımam için elini uzattı ama eli boşlukta kaldı. Yüzünde bir şaşkınlık oluştuysa da kendini çabuk toparladı ve elini çekti.”* (Livaneli, 23). Yapıt boyunca gazetecinin ismini sormaması da Ahmet'in gazeteci ile olan iletişimden uzak durma isteğini pekiştirmek için gösterdiği çabayı işaret etmektedir. Bu duvarların etkin bir iletişim sırasında gösterdiği direnç, gazeteci kız ile gelişen iletişim ile direncini kaybetmeye mahkum olmuştur ancak bunun oluşabilmesi için bir çok uzun ve derin konuşmaya ihtiyaç duyulmuştur. İlk karşılaşmaları ne kadar seviyeli bir şekilde gerçekleşe de gazeteci kızın tavırları Ahmet'in gözünden kaçmamış ve ona karşı kendini yavaş yavaş açmaya, açık yüreklilikle cinayet ile ilgili sorulan sorulara cevap vermeye başlamıştır. Buna rağmen Ahmet'in sorulara cevap vermesinin başlıca sebebini gazeteciye karşı aniden oluşan samimiyetinin aksine, gazeteci kız ile olan iletişimini olabildiğince çabucak kesmek düşüncesi oluşturmaktadır. İlk başta durum böyle olmasına karşın, zamanla bu sorulan soruların çerçevesi genişlemiş ve Ahmet'in geçmişi gazeteci kız aracılığıyla okuyucuya aktarılmıştır. Bu durum odak figürün gazeteci ile iletişiminin seviyesinin değiştiğinin göstergesidir. Bu açıdan yabancılaşmanın kırılma noktasını sağlayan araç gazeteci figürüdür. Bu kırılma

noktasının başlıca kanıtı ise, “siz” den “sen” e geçiő anıdır. “*“Sen de insanı rahatsız edecek bir tipe benzemiyorsun.” Bu sözü söyledikten sonra birden fark ettim ki, çoktandır “siz” den “sen” e geçmişim ama o buna aldırılmış gibi görünmüyordu.*” (Livaneli, 94). Bu geçiő anından hemen sonra Ahmet çıtayı daha da yükselterek sadece insanın kendini yakın hissettiği kişilere karşı hissedebileceği ya da davranabileceği bir takım eylemlere başvurmuştur. Bunlardan ilki gazeteci kızın Ahmet’in evinde zorunluluktan kaldığı zaman Ahmet’in ona “*İyi geceler bebeğim!*” (Livaneli,95) diye seslenmesidir. İkincisi ise yıllardır şehirden uzak, kendi evinde ve düzeninde tek başına hayatını sürdüren Ahmet’in evine bir yabancıyı kabul etmesine ve genel düzeninin bir şekilde bozulmasına rağmen onun bundan rahatsız olmamasıdır. “*Odama çıkıp yattığımda, evde ikinci bir kişinin varlığını yadırgayacağıımı sanırken, bundan hiç de rahatsız olmadığımı fark ettim. İlginç bir durumu bu benim için.*” (Livaneli, 95).

Odak figürün gazeteci ile gerçekleştirdiği iletişim sırasında iki önemli kırılma anı yaşanmıştır. İlk kırılma anı, Ahmet’in ikiz kardeşi olarak bahsettiği Mehmet’in hayatını anlatması, yani kendi geçmişinden bahsetmesidir. Mehmet’in hayatındaki faciadan bahsedilmeye başlandığı andan itibaren iki figürün arasındaki buzlar çözülmeye başlayarak gazetecinin eline Ahmet’in kişiliğini çözömlene şansı geçmiştir. Bu ise Ahmet’in, Mehmet’i anlatıőındaki yorumlamalarından belli olmaktadır. İkinci kırılma noktası ise gazeteci kızın evde son gününü geçirdiği gün kızın dudaklarını uyurken Ahmet’in dudaklarına değmesidir ki bu olay Ahmet açısından duygusal anlamda ciddi bir kırılma anıdır. Ahmet ile gazetecinin öpüőme anı, hem iletiőimin hem de aşkın bakış açısından değerlendirilmeye açık olduğunu ortaya koymaktadır. O an Ahmet’in bütün acıları, yaőantıları gözlerinden adeta bir sel gibi dökölür ve bu gözyaőları onun geçmişinde yaşadığı en derin duyguları gün yüzüne çıkartan damlalardır. Aynı zamanda zamanla güçsüzleşen savunma mekanizmasının son nefesini verdiği andır, çünkü duygular tarafından ele geçirilmenin özlemini tam da o an benliğinin derinliklerinde hissetmiştir. “*Bu dudakların ılık dokunuőu, yıllardır içinde yaşamakta*

olduğum kiŐisel buz çağını eritiyordu. AŐktan korkarak, çekinerek, ondan uzak kalarak geçen onca soğuk yılın birikmiŐ bütün yağmurları sessizce gözlerimden boŐanıyordu. Dudaklarımda uyumakta olan kızın dudaklarından... Onca zaman hayranlıkla seyrettiğim o kıvrık altdudağı, dudaklarımdaydı. Evet, hissediyordum” (Livaneli, 304). Bu an, okuyucuya Şu mesajı vermektedir: insan her nereye kaçarsa kasın, içindeki var olan duyguları, en büyük arzuları öldüremez. Bu büyük arzular her ne kadar bastırılmaya çalışılsa da elbet bir gün gelir ve yeniden bireyi ele geçirir. Duyguların çözülmeye başladığı an, i gerçeklikle yüzleŐmek kaçınılmazdır. Ayrıca insanda hasret yaratan unsurların dođuŐu bunun sayesinde olur. “nce bir Çok gibi gelen dokunma, Őimdi yerini muhteŐem bir kadın erkek sevecenliğine bırakmıŐtı.” (Livaneli, 304).

I.III. Mehmet’in İletişim Sırasında Yaşadığı Dil Sorunu

Ahmet’in yaralarına sebep olan Olga ile yaŐadıkları, geçmişinde de yabancılıktan kurtulamadığının bir göstergesidir. Bununla ilgili ilk sorunu dil sorunu olmuştur. Birbirlerini anlamadan, bir tercüman aracılığıyla anlaŐmaya alıŐmaları Mehmet’in çaresizliğini okuyucuya sunmaktadır. Bunun getirdiği bir facia ise geriye dönüş tekniğiyle Ahmet’in geçmişine ayna tutulmasını sağlayan Mehmet’in Olga ile birlikte olmaya çalıŐtıđı andır. NeŐeyle geçirilen bir gecenin ardından Mehmet’in en derin arzularla Olga’ya yakınlaŐmaya alıŐması, Olga’nın panikleyerek ve Rusça bağırarak kendini ifade etmesiyle bitirilmektedir. Mehmet’in Olga’yı anlayamaması üzerine iş arkadaşı Ludmilla’yı odaya çağırıp Olga’nın ne dediğini söylemesini istemesi, yabancılığının getirdiği çaresizliği göstermektedir. İnsanın en mahrem anlarından birisi olan cinsel iliŐki, bu olay ile ele alındığında, iki figür arasındaki bedensel yakınlaŐmanın, konuŐulan dilin yarattığı yabancılık ile tkezlemesine neden olmuştur. İnsanın kendini en insan hissettiği anlardan birisinde üçüncü bir Őahısın olaya dhil olması odak figürün çaresizliğini ve dil sorununun ciddiyetini belirtmektedir. Bu durum aynı

zamanda Mehmet için duygusal anlamda da bir kırılma anı yaratmaktadır. *“Düşünebiliyor musun durumu? İki kişinin en mahrem anında bir tercüman!”* (Livaneli, 201).

II. YABANCILAŞMA

Yabancılaşma denilen kavram, insanın kendini aidiyetsiz hissetme durumunun göstergesidir. Yaşanılan aidiyetsizlik, insanın kabuğuna çekilmesine neden olarak kendi benliğiyle savaş vermesini ve bu yolun sonunda huzur bulmasını sağlamaktadır. İç gerçeklik ile yapılan iletişimde dış gerçekliğin de sorgulanması, bireyin kendisini toplum içerisinde bir yer bulma çabasına sürüklemesine rağmen bir sonuca varılamazsa birey kendi kabuğunda mutluluğu bulmanın ideal yol olduğuna inanır. Yapıtta Ahmet figürü de bu durumu yaşamaktadır. Yeni yalnız hayatı dışında dış gerçeklik onun için uygun bir seçenek olmadığından Ahmet, hem zihinsel, hem de fiziksel olarak kendini dış gerçeklikten soyutlamaktadır.

II.I. Geçmiş Olgusunun Odak Figür Üstündeki Etkisi

Aslında insanlar duyguları elde etmez, öğrenilen duygular onları ele geçirir. Ahmet ise kendini bundan uzak tutmak istemektedir. Bunun temel nedeni ise geçmiőidir. Hem hapiste hem de Rusya’da olduğu sürelerde Ahmet’i ele geçiren duyguların ona duygusal anlamda zarar vermesi onun duygulardan kaçmasına neden olan iki temel unsurdur. Hapis hayatı ondaki zaman kaybını tamamen ortadan kaldırmıő, medeni insan özelliklerini yitirmesine neden olmuő ve onu kendi deyiőıyla bir “hayvanlaşmaya” doğru sürüklemiştir. Bu olay onda hem yabancılaşmayı hem de yabancıleşmeyi güdülemiőtir. Hayatı boyunca ait olduğu medeni toplumdaki zaman içerisinde kendisini toplumun dıőına çıkarması ve sessiz hapis hayatının ve anlaşılamanın onda uyandırdığı ümitsizlik hissi, onu gerçek hayatından uzaklaőtirmiőtir. Hapse gelen Amerikalı gazeteci karşısında Mehmet oldukça heyecanlanmıőtir çünkü bu olayla birlikte yabaniliğin izleri yavaőtan silinmeye başlamıőtir. Onun geliőt ve konuőulanları anlamasıyla birlikte, Mehmet’te yeniden medeni topluma ait olma isteği uyanmıőtir. Bu olay

“Kendisini içeri sokanlara itiraz ediyordu ve ben bu kelimeleri anlıyordum; Tanrım, anlıyorum diye düşündüğümü hatırlıyorum. Tanrım anlıyorum, ne büyük bir şeydi bu. Bir insanın ağzından çıkan sözcükleri anlamak, onları anlamlandırabilmek. Köşeden doğrulan bedenimle birlikte hayvanlıktan insanlığa doğru da bir yükseliş başlatmıştı o sözcükler bende. Konuşabilen bir yaratıktım.” (Livaneli, 253) ifadeleri ile aktarılmıştır. Rusya’da bulunduğu süre ise ondaki yabancılaşma hissini en çok uyandıran zaman olmuştur, çünkü Rusya’da geçirdiği zaman, hayatındaki en büyük dönüm noktası olan aşk olgusunun hayatına girmesine neden olmuştur. Mehmet, teslim olduğu aşk duygusuyla, büyük bir heyecan duymasına karşın sevdiği kız ile dil konusunda anlaşamamış, bu nedenle de iş arkadaşı Ludmilla’dan yardım istemiştir. Bu onun içinde beslediği yabancılık duygusunu bastırmanın bir yöntemi olarak sunulmaktadır. Dil, sevdiği kız ile onu en çok ayıran unsur olsa bile kendini onun hayatına tanık olduğu düşüncesi ile avutmuş ancak olayların çözülmesiyle hissettiği tanıklık olgusunun yanlışlığı onun için sert bir darbe olmuştur. Bu duruma “tanıklığın içindeki yabancılık” denebilir ancak başladığı yeni hayatında bu durumun tam tersini yaşamaktadır.

II.II. Yabancılığın İçinde Tanıklık Olgusu

Yapıtın sonuna kadar anlatılmakta olan Ahmet’in yaşadığı kişilik bölünmesi, onun yabancılığını kanıtlayan en büyük unsurdur çünkü olayları birebir kendi yaşamasına rağmen yaşadığı ve derinden etkilendiği bütün olayları hayal dünyasında yaratma ihtiyacı hissettiği kardeşi Mehmet üzerinden anlatması, onu yaşanmış acı gerçekliklerden bir bakıma uzak tutmaktadır. Çektiği acıları unutmak üzere seçmiş olduğu yöntem, kendi arzusuyla kendini deneyimlerinden soyutlaması olmuştur ve bu onu psikolojik anlamda bir noktaya kadar rahatlatmıştır. Hayalinde yarattığı Mehmet’i kendi ikiz kardeşi olarak yaratmasının sebebinin ise hala geçmişine bir açıdan kendini bağlı hissetmesi olarak düşünülebilir. *“İnsan soyu zayıf, kırılğan, her türlü hastalığa, kazaya, acıya açık ama kendini avutarak yaşıyor, bunları unutuyor. İşte anahtar kelime bu; hayatın özü, büyük sırrı; olmazsa olmazı: Unutmak. Eğer*

unutmak diye bir Őey olmasaydı, yaŐam da olmazdı. İnsan, unutmadan hayatını sürdüremez.” (Livaneli, 31). Ahmet’in bu olayları hafifletmek ve hatta unutmak için bir savunma mekanizması olarak var ettiği kardeşi Mehmet ise bir araç niteliği taŐımaktadır fakat Rusya’da iken aÇık olduğu Olga’yı gördüğü anda hissettiklerini kelimesi kelimesine hatırlaması hala geçmişine olan bağlılığını ve içindeki yabancılaşma olgusunun bu konuda körelmiŐ olduğunu göstererek Ahmet’in içinde taŐıdıĐı somut tezatlık da yansıtılmaktadır. *“Sanki dünya silinmiŐti ya da ben başka bir dünyaya ışınlanmıŐtum. KarŐımdaki yüz, ilahi bir ıŐıkla aydınlanmıŐti. Güzellik falan değil bu, çok daha fazla bir Şeydi. Hiçbir dilde bunu anlatacak bir kavram, bir kelime olduğunu sanmıyorum. Sanki gökyüzünden Borisov’a bir ıŐık huzmesi içinde indirilmiŐti. Yüzü güneŐle değil de, içindeki bir ıŐık kaynağıyla aydınlanıyor gibiydi.”* (Livaneli, 173). İçinde bulunduğu bu tezatlık onun kendi içerisinde çeliŐkiye düŐmesine ve zaman zaman kendi kendisiyle çatıŐmasına yol açmaktadır. Bu durumu dış dünyaya yansıtılmamaya çalışan Ahmet, içindeki yabancılaşma olgusunu dıŐarıya gösterirken durumunu benimsemiş bir tavır sergilese de günümüz yaşantısında yaşayacağı birkaç küçük an, onu içine sıkıŐıp kaldığı bu durumdan zaman zaman kurtarmaktadır. Kendini kurtarılmıŐ hissettiği andan itibaren ise yapıtta sürekliliğini koruyan bir iç çatıŐma baŐ göstermektedir.

II.III. Odak Figürün İç Dünyasında Yaşadığı Tezatlık

Yapıtın giriŐinde olayların ve durumların, odak figür olan Ahmet’in ağzından anlatıldığı göze çarpmaktadır. Bu durum odak figürün iç dünyasındaki yabancılaşmayı gözler önüne sermesinde rol oynamakla beraber okuyucunun, odak figürün iç ve dış gerçekliğindeki kargaŐayı anlamasına katkı sağlamaktadır. Ayrıca odak figürün monologları bu gerçekliği destekler niteliktedir. Ahmet’in kendisi ile verdiği savaş tamamen tezatlık üzerine kurulmuştur. Kendi geçmiŐini kabullenemeyiŐi ve duygulara yönelik köle ile efendi arasındaki iliŐkinin kendi içinde yaŐattıĐı ikilemi hissetmesi, onu yaŐamının sonuna kadar rahatsız etmiŐtir. Bu rahatsızlık da onun kendi yaŐamına son vermesine neden olmuştur. Geçmişinde

yenildiği arzularına karşı tekrar ezilmemek ve onların yeniden kolesi olmamak için kendini dış gerçekliğinden sonsuza dek uzaklaŐtırmanın yolunu bu Şekilde bulan Ahmet, her ne kadar duyguların yabancısı olduğunu açıklamaya ve buna kendini inandırmaya çalışsa da aslında yaŐanmıŐlıkların farkında olan bir bireydir ve duygular ile yaŐanacaklar arasındaki neden-sonuç ilişkisini ilk ve tek yaŐam suresinde yaptın sonunda kendi kimliğiyle örtüŐtürmüŐtür. Bu yaŐanmıŐlıklardan evvel ise yaŐanmıŐlıklarını bir kenarda bırakıp fiziksel sevgisinin neden-sonuç ilişkisini yaptığı kucaklama makinesi ile kurmuŐtur.

II.IV. Ahmet'in Yaptığı Kucaklama Makinesi ve İŞlevi

İletişim yoluyla rahatlamayı kendine göre bulmayan Ahmet'in geçmişine ait kırılma anını gosteren bir diğer kanıt ise kendi yaptığı kucaklama makinesidir. Onun için gerçek bir sevgili niteliği taŐıyan bu makine Ahmet'in savunma mekanizmasını kırmaktadır; onun sayesinde Őefkati tekrar bedeninde hissetmektedir. *“Bir erkek kadar güçlü, bir kadın kadar sevecen. Zor bulunan, değerli bir sevgili.”* (Livaneli, 105). İnsanlarla tokalaŐmayı bile reddeden Ahmet Bey, kucaklaŐma makinesinden bahsederken sarılmanın önemine değerir ve bu konuŐması, onun aslında mutluluk ve huzur veren derin duygulara ne kadar a olduğunu göstermektedir. *“Ama sarılmak bir ihtiyaçtır, hem sizin sarılmanız, hem de karŐınızdakinin size sarılması, harika bir Őeydir.”* (Livaneli, 105) Bu ihtiyaını karŐılamak için bir insan yerine bir makine kullanması da onun geçmiŐindeki yaralara iŐaret etmektedir.

SONUÇ

Zülfü Livaneli'inin "Kardeşimin Hikayesi" adlı yapıtında, yabancılaşma olgusu odak figür olan Ahmet Bey'in hem dış hem de iç gerçekliğinde konu edilmiştir. İletişim ve aşk teması bakımlarından ele alınan yabancılaşma olgusu, odak figürün bir yandan toplum ile kendi arasındaki çatışmayı sergilerken bir yandan da bu iki ögeye bir şekilde bağlılığını göstermektedir. Ahmet'in iç dünyasındaki yabancılaşma işlenirken girişte verilen ipucu izlek, onun günümüz toplum yargılarına karşı olan yabancılığına okuyucunun tanık olmasını sağlayıp günümüzdeki sosyalleşme algısına, toplum geleneklerine ve insanın alışkanlıklarına sıkça gönderme yaparak okuyucunun sorgulayıcı kimliğine bürünmesini sağlamaktadır. Ancak ilerleyen sayfalar göstermektedir ki odak figürün aslında sürekli yargıladığı durumlara ve olaylara yabancılığı hiç de görüldüğü gibi değildir. Geçmişinin getirdiği izleri de kendi dünyasıyla birlikte günümüz dünyasına taşımayı başaran Ahmet, kurtuluş çaresini yaşadığı kişilik bölünmesinde bulmaktadır; çünkü her ne kadar hayatına tertemiz bir sayfa açmış gibi gözüke de geçmişinin onun bir parçası olduğunu hiçbir zaman unutmamaktadır. Ayrıca kendi benliğinden kopmamakta ve bunu başka bir benliğinde –ikizi Mehmet- yaşatmaya devam etmektedir. Odak figürün dış gerçekliğindeki yabancılık olgusu da bu yargıyı destekler niteliktedir. Ahmet'in günümüz zamanında bulunduğu uzam, onun dış çevreyle olan ilişkisini en aza indirmek amaçlı seçilmiştir. Böylece kendisini rahatsız edebilecek iletişimlerden kaçabilmiştir. Ancak bulunduğu uzam da onu bundan kurtaramamış ve Ahmet'in kitap boyunca çözülüşünün gösterildiği odak figür-gazeteci ilişkisi ortaya çıkmıştır. Ahmet'in gazeteci ile olan ilişkisi ilerledikçe onunla ilgili her türlü olay ve durum açığa çıkararak iç dünyasında geçmişine duyduğu bağlılığı hem ev içindeki odaları hem yaptığı kucaklama makinesine olan yaklaşımı aracılığıyla tespit edilmiştir. Bu iki tezatlığın sunumu nedeniyle Ahmet'in ne bulunduğu çevreye, ne toplumun değer yargılarına, ne de duygulara yabancı olduğu görülmektedir. O, yabancılığı kendine bir savunma mekanizması olarak

kullanmaktadır çünkü ilişkide olduğu her insan, iletişim yoluyla her an onun en derin yaralarına ulaşabilir. Oysa Ahmet'in en zayıf noktası olan geçmişinin özömlenmesi durumunda onun bedenini ve zihninin direncini kaybetmesi an meselesidir. Yapıtın başında gözüktüğu üzere kendi tepkilerine ve yapısına egemen bir şekilde çizilen Ahmet, bir kadının teninin değmesi üzerine yerle bir olmaktadır. Bu olay, Ahmet'in insanın en derin duygularını barındıran benliğini ortaya çıkararak onu bu duyguların yeniden kölesi konumuna getirmiştir. Bu durumun aniliği ve beraberinde getirdiği ağır yük Ahmet'in ani ölümlü için hazırlanmış son noktayı oluşturmaktadır. Gazeteci ile iletişimi kendi ölümlünün hazırlanma sürecini temsil etmiştir. Gazeteci figürü, Ahmet'le kurduğu iletişim ve onda uyandırdığı aşk duygusuyla bu iki olgunun gerçek hayatta bireyler üzerinde bıraktığı etkiyi yaratarak Ahmet'in geçmişinin başlangıcını ve günömlü hayatının sonunu getirmiştir. İki unsur da insanlar arası ilişkileri başlatma, yüceltme ve aynı zamanda bir anda bitirebilme gücüne sahiptir. Bu iki unsurun gücünü Ahmet'in dışarıdan elik gibi gözüken fakat içeriden adeta ince bir cam gibi olan direnci kaldıramamıştır. Her ne kadar yabancılığı adım adım özömlenmiş olsa da aldığı son darbe onun ölümlünü kaçınılmaz hale getirmiştir.

Ahmet'in yabancılığının kişiliğinde özölmesi dışında önemli bir noktaya daha değinilmektedir. Yapıtın başında Ahmet'in toplum değer yargılarını eleştirmesi, okuyucunun sorgulayıcı konuma geçiş anı ile okuyucuya hayatta bir takım değer yargılarının zorunluluğunu ya da gerekliliğini düşünme fırsatını vermektedir. İnsanlar toplumun yapılandığı değer yargılarına göre eğitilerek toplumun bir parçası olmayı başarmakta fakat bu tür unsurlara hazırlanırken insanların bu yargılara “Neden?” sorusunu sormadığı gözler önüne serilmektedir. Buna göre tek görevleri dayatılan kurallara uymak olmuştur. Günömlü dünyasının giderek sorgulandığı bir dönemde belli bir kalıba ya da sisteme insanları dayatmak gün geçtikçe zorlaşmaktadır ve kitap bunu sembolleştirmek adına odak figürü bu bağlamda da geliştirmektedir. Yapıt boyunca odak figürün düşündükleri sayesinde yapıt içindeki

figürler de bu düşünceye olumlu ya da olumsuz olacak şekilde cevap vermektedir fakat cevap aşaması bile toplumun değer yargılarına uymayı başarmış insanların sorgulama işlevini gerçekleştirmesine şu ya da bu şekilde neden olmaktadır. Onun için Ahmet'in bunu anlatırken aslında dış görünüşündeki karakterini yabancılik üzerinde başarıyla kurduğu gözlemlenmektedir çünkü yapıt boyunca sürekli olarak iletişim kurduğu gazeteciyi düşünceleriyle, değer yargılarına olan mantık çerçevesinde oluşturduğu tepkileriyle ikna etmeyi başarmıştır. Bu da aslında günümüz toplumunun bazı durumlarda ne kadar sıkıştırılmış kalıplara sokulduğuna değinen bir nokta olmuştur. Bu bakımdan yabancılik ögesi yapıtta gerçek hayatı sorgulamak adına bir anahtar görevi de üstlenmiştir. Bu anahtar sayesinde okuyucu kitlesinin kabullendiği birçok kalıplaşmış kural ve yargılar bir parça da olsa düşünölmeye başlanmıştır; çünkü insan denilen varlığın düşünmek doğasında vardır ve insan sorduğu en basit sorudan bile birçok önemli sonuca düşünmek sayesinde varır. Düşünme yetisinin verdiği canlılık Ahmet'e yapıtta adeta işlemiştir ve onun işlevi sayesinde bu tür sonuçlara ulaşabilmektedir. Bu bakımdan yapıtta yabancılik olgusu, hem kişilik çözümlemesinde hem de çözümlenme sürecinde sorgulanan unsurların okuyucu üstündeki etkisini ortaya koyarak birçok kilit noktayı çözmesinde yardımcı olmaktadır.

KAYNAKÇA

Livaneli, Zülfü. *Kardeşimin Hikayesi*. Doğan Egmont Yayıncılık, 2013, İstanbul